

UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA” DIN IAȘI

FACULTATEA DE LITERE

ȘCOALA DOCTORALĂ DE STUDII FILOLOGICE

Biografia scriitorilor : André Maurois

Rezumatul tezei de doctorat

Conducător de doctorat:

Prof. univ. dr. Mureșanu Marina

Doctorandă:

Dogaru M. Camelia-Sorina

UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA” DIN IAȘI
FACULTATEA DE LITERE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE STUDII FILOLOGICE

Biografia scriitorilor : André Maurois

Rezumatul tezei de doctorat

Conducător de doctorat:

Prof. univ. dr. Mureșanu Marina

Doctorandă:

Dogaru M. Camelia-Sorina

ANUNȚ

La data de **04 iulie 2022**, ora **10:00**, în **Seminar "Al. Dima"**, doamna **DOGARU M. CAMELIA – SORINA** va susține, în ședință publică, teza de doctorat cu titlul "**La biographie des écrivains : André Maurois**", în vederea obținerii titlului științific de doctor în domeniul **Filologie**.

Comisia de doctorat are următoarea componență:

Președinte

Prof. univ. dr. Lăcrămioara PETRESCU, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași

Conducător de doctorat

Prof. univ.dr. Marina MUREȘANU, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași

Referenți

Prof. univ. dr. Vasile POPOVICI, Universitatea de Vest din Timișoara ;

Prof. univ. dr. Liliana FOȘALĂU, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași ;

Conf. univ. dr. Simona JISA, Universitatea "Babeș Bolyai" din Cluj Napoca.

Vă invităm să participați la ședința de susținere a tezei.

Teza poate fi consultată la Biblioteca Facultății de Litere

Data afișării: 14 iunie 2022

Tabla de materii

Introducere.....	6
Repere metodologice.....	18
Corpus.....	19
 Partea întâi. Biografia	
 Capitolul 1. Demersul diacronic al biografiei.....	
28	
1. Antichitatea și începuturile biografiei.....	28
2. Evul Mediu și hagiografia.....	30
3. Renașterea și dezvoltarea biografiei.....	31
4. Vârsta de Aur a biografiei (secolele XIX și XX).....	31
5. Biografia în actualitate.....	32
 Capitolul 2. Biografia și genurile înrudite.....	
34	
1. Biografia.....	34
2. Biografia și autobiografia.....	44
3. Biografia și romanul.....	59
4. Biografia și memoriile.....	76
5. Biografia și confesiunile, jurnalul intim.....	80
6. Biografia și scrisoarea, corespondența.....	84
 Concluzii parțiale.....	 89

Partea a doua. Un biograf al scriitorilor : André Maurois

Capitolul 3. André Maurois.....92

1. Copilăria și studiile.....	96
2. Munca în întreprinderea familială.....	100
3. Războiul și debutul literar.....	101
4. Prietenii.....	103
5. André Maurois biograf.....	105
6. André Maurois romancier.....	123
7. André Maurois eseist.....	126
8. André Maurois istoric.....	127
9. André Maurois academician și conferențiar.....	131
10. André Maurois moralist.....	133
11. André Maurois – portretul și viața privată.....	135
Concluzii parțiale.....	139

Partea a treia. Funcționarea discursului biografic la André Maurois

Capitolul 4. De la persoană la personaj.....141

1. François-René de Chateaubriand.....	143
2. George Sand.....	147
3. Victor Hugo.....	152
4. Alexandre Dumas tatăl și Alexandre Dumas fiul.....	154
5. Honoré de Balzac.....	156

Capitolul 5. Elemente paratextuale.....	159
1. <i>René sau viața lui Chateaubriand.....</i>	165
2. <i>Lélia sau viața lui George Sand.....</i>	174
3. <i>Olympio sau viața lui Victor Hugo.....</i>	184
4. <i>Cei trei Dumas.....</i>	195
5. <i>Prometeu sau viața lui Balzac.....</i>	206
Capitolul 6. Axele tematice.....	222
1. Strămoșii, legăturile de rudenie.....	222
2. Contextul istoric și politic.....	224
3. Nașterea personajului, copilăria, adolescența, educația.....	226
4. Religia, filozofia de viață.....	230
5. Descoperirea pasiunilor. Debutul și parcursul literar. Iubirile.....	232
6. Romantismul și trăsăturile romantice în viața și în opera personajului.....	236
7. Maturitatea.....	240
Capitolul 7. Tehnicile biografului.....	244
1. Tehnicile romanești.....	245
2. Tehnica portretului.....	250
Concluzii parțiale.....	264
Concluzii finale.....	267
Bibliografie.....	272
Anexe.....	289

În cele câteva pagini care urmează, vom încerca să arătăm motivele pentru care ne-am oprit asupra acestui subiect : *Biografia scriitorilor : André Maurois*. Am observat că *biografiile*, ca gen literar, interesează pe mulți cititori, acesta ar fi unul din motivele alegerii noastre. Se știe, în general, că *biografia* este prezentarea vieții unei persoane, ale cărei activitate și personalitate au trezit interesul.

La prima vedere, s-ar părea că sarcina aceasta a prezentării vieții cuiva este destul de simplă. Dar, pe măsură ce înaintezi și descoperi tot mai multe detalii, îți dai seama de profunzimea oricărei existențe și de multitudinea datelor cărora trebuie să le faci față în abordarea subiectului, să realizezi un echilibru între ceea ce poate fi eliminat și ceea ce este indispensabil, și trebuie păstrat.

Autorul de biografii simte necesitatea de a reînvia trecutul care, uneori, influențează evenimentele din prezent. Deci, a cunoaște trecutul înseamnă să înțelegi într-o oarecare măsură prezentul. La începutul istoriei biografiilor, se scria pentru a arăta oamenilor un model, pentru a prezenta o lecție de viață fără a se urmări realizarea artistică a lucrării. Nu oricine se poate încumeta să amestece în paginile unui text moralitate și latură estetică.

S-ar părea, de asemenea, că prin intermediul unei opere biografice încercăm să descoperim ceva din noi înșine. Uneori, prin intermediul unor asemenea cărți, ne putem crea un cerc de personalități deosebite, ieșite din comun, care ne-ar putea influența prin exemplul activității lor, ne-ar putea îmbunătăți părerea pe care o avem despre noi și despre cei din jur. O biografie poate fi sursă de inspirație, de motivație; să cunoști viața altcuiva, mai ales a unei mari personalități, îți dă curajul asumării de responsabilități, să-ți croiești propriul drum, să-ți justifici existența, fără a face dovada unei false modestii.

Să mai subliniem faptul că citind și studiind biografia unui scriitor, uneori, dar nu este o regulă generală, i-am putea înțelege mai bine opera. Deși opera biografică nu este o oglindă a realității interioare a unui artist, a unui creator, relatările despre viața și activitatea acestora continuă să atragă numeroși cititori.

Unul dintre autorii cunoscuți de biografii celebre a fost scriitorul André Maurois. În *Aspecte ale biografiei*, culegere de conferințe pronunțate la Universitatea din Cambridge în 1928, el a consacrat un întreg capitol ideii referitoare la interferența dintre activitatea ca scriitor și cea de biograf, subliniind faptul că experiența de romancier ar putea servi creării unei opere biografice. Până la acest scriitor, biografia nu s-a bucurat, în Franța, de o mare atenție. Pe de altă parte, André Maurois rămâne una din personalitățile marcante ale peisajului literar din secolul al XX-lea prin opera sa de o mare întindere.

În ceea ce privește *structura* acestei teze intitulată *Biografia scriitorilor : André Maurois*, ea este organizată în trei părți și șapte capitole.

În *prima parte*, intitulată *Biografia*, am prezentat ideile teoretice, critice care privesc tema respectivă. De asemenea, am încercat să diferențiem *discursul biografic* de celelalte genuri asemănătoare, cum ar fi *autobiografia, confesiunea, memoriile, scrisoarea, romanul*, fiecare gen având caracteristicile sale.

Cea de-a *doua parte* este dedicată lui André Maurois : *Un biograf al scriitorilor : André Maurois*. Este remarcabil de subliniat că această personalitate a fost mai întâi un mare istoric, eseist și romancier, și abia pe urmă, biograf. Atât personalitatea cât și opera lui au stat în centrul atenției noastre.

Cea de-a *treia parte*, *Funcționarea discursului biografic la André Maurois*, mai amplă, este destinată prezentării biografiilor scriitorilor francezi din secolul al XIX-lea, amintindu-i aici pe *Chateaubriand, George Sand, Victor Hugo, Alexandre Dumas* tatăl și fiu, *Balzac*.

Partea finală a tezei cuprinde un capitol de concluzii, anexe și o listă bibliografică.

Vom prezenta pe scurt principalele idei ale tezei. Ne-am propus să arătăm că biografiile scrise de André Maurois dovedesc existența unui *stil biografic* specific acestui autor.

Mai întâi, am evidențiat tot ceea ce este legat de formarea lui ca autor de biografii, plecând de la trăsăturile lui de caracter, ajungând la influența pe care a avut-o asupra lui profesorul său Alain și mergând până la sublinierea temperamentului său romantic, a filozofiei sale de viață care consta în *relativism, conflict* între *vis și realitate, puterea voinței*, pentru a nu enumera decât elementele esențiale. *Memoriile* sale și alte studii ne-au ajutat mult în această parte a cercetării noastre.

Prin intermediul cărții sale *Aspecte ale biografiei* ne-am propus să abordăm *estetica* biografiei și *genului* biografic, biografia modernă și caracteristicile ei, dintre care nu amintim decât *grija* pentru *reflectarea adevărului, acțiunea moralizatoare* a biografiei precum și concilierea *adevărului istoric* și a *forme artistice*. Cât despre stilul unei opere biografice, am arătat care ar fi procedeele de realizare a unei scrieri cu subiect biografic.

Pentru a scoate în evidență trăsăturile caracteristice ale discursului biografic, ne-am servit de paralela între acesta și discursul *autobiografic*. În cazul unei biografii, discursul narativ se face la persoana a III-a.

Oprindu-ne în special asupra genului biografic la André Maurois, am dorit să descoperim dacă există asemănări între Maurois creatorul și personajele sale. De asemenea, arătăm, într-o oarecare măsură, ce l-a determinat pe Maurois să se oprească asupra acelor scriitori citați mai sus.

Am menționat numeroasele tehnici care i-au servit autorului în realizarea textului biografic, dintre care amintim *tehnicele specifice romanului* cum ar fi dramatizarea, dialogul, monologul interior, *tehnica portretului* și *tehnicele biografului*, dintre care cea mai importantă ni se pare o *documentare solidă și sistematică*.

În realizarea acestor obiective, am plecat de la general la particular, trecând de la o orientare generală asupra tehnicilor biografiei la tehnicile specifice lui André Maurois. Trecând la abordarea conținutului propriu-zis al tezei – la *corpus* – am explicat motivele pentru care ne-am oprit asupra biografiilor scriitorilor francezi ai secolului al XIX-lea. Am arătat în ce constă importanța cunoașterii lor, și, mai ales, am subliniat faptul că aceste biografii sunt prea puțin cunoscute, în ciuda valorii lor. Începând cu Chateaubriand și până la Balzac, acești scriitori reprezintă mari nume ale literaturii franceze.

Analiza acestor biografii a fost făcută în ordinea cronologică a apariției lor, de la 1938 până la 1965, când a fost publicată biografia lui Balzac. Pe lângă aceste texte, Maurois a mai scris încă 12 biografii de personalități celebre. Cităm, ca exemplu, viața lui Byron, Voltaire, Marcel Proust, Alain, Adrienne de La Fayette, printre alții. Pentru a reveni la cei cinci scriitori francezi amintiți, am încercat să arătăm modul în care André Maurois reușește să plaseze aceste personalități pe un piedestal, apreciindu-le viața personală și profesională.

Nu puteam omite faptul, important din punctul nostru de vedere, al traducerilor în limba română, din opera lui Maurois. Traducătoarea Roxana Verona, de exemplu, susține existența unor trăsături ale scriitorului Maurois, cum ar fi rigoarea, respectarea adevărului, răbdarea, imparțialitatea pe care le scoate în evidență în prefața operei sale. Amintim, de asemenea, traduceri făcute și din romanele sale, aparținând unor nume cunoscute de autori români, cum ar fi Virginia Șerbănescu, Irina Mavrodin, Silviu Iosifescu, numai câțiva dintre numeroșii critici români pe care i-a interesat activitatea literară a lui André Maurois.

Alte opere ale scriitorului, dintre care amintim *Destine exemplare* și *Memorii* ne-au ajutat în analiza noastră pentru a-l descoperi nu numai pe *scriitorul* André Maurois, ci și stilul acestuia ca *biograf*.

O paralelă între biografiile scrise de Maurois și cele ale altor scriitori ni s-a părut deosebit de sugestivă pentru a scoate în evidență trăsăturile specifice scriitorului în realizarea biografiilor care analizează viața acelorași personaje cu cele studiate de ceilalți autori.

În *primul capitol, Demers diacronic al biografiei*, am arătat mai ales faptul că acest gen a cunoscut o evoluție remarcabilă, fiind în același timp la fel de controversat. Evoluția acestui gen pleacă de la studiul vieții oamenilor iluștri, iar începând cu Renașterea interesul său este constituit de personalitățile artistice. Mijlocul secolului al XIX-lea reprezintă o cotitură în diversificarea acestui gen, este perioada dezvoltării științelor umaniste, lucru scos în evidență de biografiile lui André Maurois.

Cel de-al doilea capitol, *Biografia și genurile înrudite*, cuprinde aspectele teoretice ale biografiei, comparată cu genurile înrudite ei. Ceea ce leagă *biografia* de *autobiografie*, dar nu și de roman, este ambiția de a face dintr-o viață reală subiectul unei cărți. Deși cu caracter obiectiv prin scopul pe care și l-au propus autorii lor, aceste lucrări prezintă mai mult sau mai puțin conștient, o latură subiectivă, e drept, mai accentuată în cazul autobiografiei. Mai interesantă ni s-a părut comparația între *biografie* și *roman*. Spre deosebire de roman, al cărui autor posedă acea libertate de invenție care îi este caracteristică, biografia are mai puțin acces la creativitate, fiind obligată să se limiteze la ceea ce îi pune la dispoziție documentarea. Creativitatea biografului se limitează la alegerea coloraturii stilistice. Continuând pe marginea paralelismului între biografie și istorie, sau roman, am constatat existența unor asemănări între aceste genuri. La André Maurois, ne interesează mai ales să observăm dacă în alegerea temei, biograful și-a ales eroul din plăcere, datorită existenței între ei a unor legături de natură personală, dacă își alege subiectele pe baza simpatiei sau dorinței de romanesc, dacă manifestă grijă deosebită în alegerea detaliilor. Ceea ce ni s-a părut de mare interes este să știm dacă în cazul lui André Maurois, există o operă intermediară între biografie și roman.

În următoarele pagini vom explica pentru ce am dedicat *al treilea capitol* lui *André Maurois*. Capitolul intitulat *André Maurois* îi prezintă viața și opera. Ceea ce îl deosebește de alți scriitori celebri este faptul că a contribuit în mod susținut la dezvoltarea biografiei. Ca romancier, a creat mai ales romane de analiză. De asemenea, a contribuit la prezentarea mentalităților și moralității engleze poporului francez, ca și la cunoașterea vieții și civilizației contemporane. Se pare că nu sunt mulți scriitorii capabili să înțeleagă și să interpreteze

mentalitățile străine. Ca istoric, a dat literaturii *Istoria Angliei, Istoria Statelor Unite, Istoria Franței*, urmare a călătoriilor sale și a legăturilor cu diverse personalități ale timpului.

Capitolul 4 intitulat *De la persoană la personaj* cuprinde o prezentare a personajelor, personalități ale timpului lor. Am amintit deja câteva nume ilustre, ca și pe cele ale autorilor francezi ai secolului al XIX-lea, rămași celebri prin operele lor.

Capitolul 5, Elemente paratextuale, trece în revistă aspectele care unesc cele cinci biografii de scriitori francezi. Am început prin analiza *organizării* biografiei. André Maurois respectă o anumită structură, fiecare biografie cuprinzând un număr de capitole sau părți, și încă mai multe sub-capitole și secțiuni. Am continuat cu studierea *titlurilor*. În opera lui André Maurois, fiecare titlu se justifică. Toate sunt în legătură cu subiectele abordate sau cu explicațiile date de biograf. Uneori titlurile se repetă de la un capitol la un sub-capitol, pentru a atrage mai eficient atenția cititorului asupra a ceea ce urmează. Mai există și câteva cuvinte-cheie în utilizarea titlurilor, cum ar fi *primul*, repetarea conjuncției *sau*, a prepozițiilor *de la ...la*. Sunt stereotipuri care contribuie la reținerea atenției cititorului. Maurois acordă o grijă deosebită operelor create de scriitorii analizați, utilizând uneori titluri aparținând acestora unor capitole sau sub-capitole din biografie, pentru a scoate în evidență valoarea creațiilor. În titlurile biografiilor sale, pe care le-am analizat în lucrare, apar alături de numele scriitorilor cele ale personajelor create de ei. Astfel, de exemplu, Chateaubriand devine *René*, George Sand-*Lélia*, Balzac este supranumit *Prometeu*, semizeu asemenea scriitorului francez mult admirat de Maurois. Destinele lor se confundă. Am acordat o mare importanță *notelor preliminare*, plasate la începutul textului. În general, notele sale în care își explică modalitățile de scriere și își motivează alegerile, au un început identic sau asemănător. Toate acestea ar putea constitui un fel de *pact* biografic între autor și cititor. Tot aici găsim însemnări despre munca de documentare a lui Maurois, faptul că el a reținut în textele operei sale numai esențialul.

Cel de-al *VI-lea capitol* intitulat *Axele tematice* cuprinde temele majore folosite în construirea povestirii biografice. De la tema tinereții până la cea a bătrâneții/morții sunt trecute în revistă succesele și eșecurile, căsătoria, munca, viața personală a tuturor personajelor sale. Am remarcat existența unui stil specific lui Maurois și în ceea ce privește axele tematice. Sunt aceleași pentru toate biografiile analizate de noi. Textul începe cu introducerea epocii respective, continuă cu nașterea personajului și relațiile lui cu ceilalți

membri ai familiei, urmează detalii asupra copilăriei, adolescenței, tinereții, carierei, formarea geniului artistic, calitățile supraomenești, în sfârșit, bătrânețea cu vicisitudinile ei și moartea.

Ultimul capitol, *al VII-lea*, intitulat *Tehnicile biografului* se ocupă de realizarea portretului fiecărui personaj. Și aici distingem asemănări. Maurois folosește diverse procedee în realizarea fiecărui portret, în general descrieri și caracterizări directe și indirecte, dar și mijloace care țin de arta romancierului. De aceea și sunt considerate biografiile lui Maurois atât de diferite de celelalte. Majoritatea personajelor create de el au și caracteristici romantice, aparținând acelei epoci. Există o paralelă, făcută de autorul acestor biografii, între scriitorul prezentat și personajele sale, multe asemănări, ele fiind descrise într-o evoluție continuă, într-o schimbare neîncetată. O trăsătură dominantă a artei lui Maurois este că încearcă și reușește să ne introducă în lumea personajului său printr-o prezentare documentată și cât se poate de veridică. Prin calitățile imaginației și stilului său Maurois se apropie foarte mult de ficțiune, îmbinând cu măiestrie cele două elemente care la prima vedere ar părea contradictorii, ficțiunea și realul.

În *concluzie*, am subliniat importanța pe care continuă să o aibă operele biografice, și, în acest cadru, *Biografia scriitorilor* a lui André Maurois. Plecând de la caracteristicile biografiei literare, am scos în evidență faptul că între acest gen și celelalte cu care este înrudită există atât asemănări cât și deosebiri. Biografia, așa cum am văzut, are legături cu istoria, cu știința, dar și cu romanul, cu ficțiunea. Este un gen care poate avea mai multe fațete, poate lua diverse forme, fiecare interesantă în felul ei. Nu putem omite să subliniem importanța pe care o au operele lui André Maurois, care reușește să creeze un adevărat *pact* cu cititorul prin stabilirea unei legături continue pe parcursul operei sale, prin argumentele prin care își susține alegerea personajului. El insistă asupra autenticității operei sale biografice, autenticitate justificată de ampla documentare a scriitorului biograf. Ceea ce-l deosebește pe Maurois de alți autori de biografii este faptul că evoluția personajului său aduce mai curând cu cea a unui erou de ficțiune decât cu personajul științific, având ca trăsătură dominantă calitățile sale excepționale, de supraom. Aceste aspecte țin mai curând de *romancierul*, decât de *biograf*ul André Maurois. Latura sa moralistă este scoasă în evidență de existența *epigrafelor* (motto), reprezentate de citate din La Bruyère, Montaigne, Pascal, toate biografiile sale constituind adevărate lecții de umanitate. Pe lângă valoarea moralizatoare, operele sale biografice conțin și o adevărată valoare culturală, punând în

scenă scriitori și personaje celebre în epoca lor. Subliniem, în încheiere, valoarea artistică a operelor lui Maurois, unice prin stilul și măiestria autorului. Ne propunem să studiem în continuare și alte aspecte ale acestui gen literar care nu au fost incluse în această teză, dar care ar merita analizate cu altă ocazie.

Bibliografie selectivă

I. Corpus

1. Corpus principal

Chateaubriand, Edition Grasset, Paris, 1938.

Lélia ou la vie de George Sand, Edition Hachette, Paris, 1952.

Olympio ou la vie de Victor Hugo, Edition Hachette, Paris, 1954.

Les Trois Dumas, Edition Hachette, Paris, 1957.

Prométhée ou la vie de Balzac, Edition Hachette, Paris, 1965.

2. Corpus secundar

Aspects de la biographie, Edition Au Sans Pareil, Paris, 1928.

Dialogue des vivants, Edition Fayard, Paris, 1959.

Portrait d'un ami qui s'appelait moi, Namur, Wesmaël-Charlier, Paris, 1959.

Mémoires, Edition Flammarion, Paris, 2014 (première édition : 1968).

II. Opere despre André Maurois

BONA Dominique, *Il n'y a qu'un amour*, Edition Grasset, Paris, 2003.

BONA Dominique, *Mes vies secrètes*, Editions Gallimard, Paris, 2019.

LAURENT Thierry Jacques, *André Maurois, moraliste*, Editions L'Harmattan, Paris, 2016.

SUFFEL Jacques, *André Maurois avec des remarques par André Maurois. Portrait-dialogue*, Edition Flammarion, Paris, 1963.

III. Opere/biografii despre biografiții lui André Maurois

BERCHET Jean-Claude, *Chateaubriand*, Edition Gallimard, coll. « NRF Biographies », Edition Gallimard, Paris, 2012.

CARO Elme, *George Sand*, Edition Librairie Hachette et Cie, Paris, 1887.

CURTIUS Ernst Robert, *Balzac*, traducere, note, prefață și tabele cronologice de Grigore Tănăsescu, vol. 1, Editura Minerva, Colecția Biblioteca pentru toți, București, 1974.

CURTIUS Ernst Robert, *Balzac*, traducere, note, prefață și tabele cronologice de Grigore Tănăsescu, vol. 2, Editura Minerva, Colecția Biblioteca pentru toți, București, 1974.

DIDIER Béatrice, *George Sand*, Edition Association pour la diffusion de la pensée française, Paris, 2004.

FILIPETTI Sandrine, *Victor Hugo*, Editions Gallimard, Paris, 2013.

LEMAITRE Jules, *Chateaubriand*, Editeurs Calmann-Lévy, Paris, 1923.

MALLET Francine, *George Sand*, Edition revue par l'auteur pour l'édition du Livre de Poche, Editions Bernard Grasset, Paris, 1976.

REID Martine, *George Sand*, Edition Folio, Paris, 2013.

SAND George, *Histoire de ma vie*, Edition Le Livre de Poche, Paris, 2004.

TAPIE Victor Lucien, *Chateaubriand par lui-même*, « Ecrivains de toujours », Editions du Seuil, 1965.

THIBAudeau Jean, *Alexandre Dumas. Le prince des mousquetaires*, Edition Hachette, Paris, 1983.

VILLEMAIN Abel François, *M. de Chateaubriand. Sa vie, ses écrits, son influence littéraire et politique sur son temps*, Michel Lévy, frères, libraires-éditeurs, Paris, 1858.

WINOCK Michel, *Le Monde selon Victor Hugo. Pensées, combats, confidences, opinions de l'homme-siècle*, Editions Tallandier, Paris, 2018.

IV. Bibliografie critică

ADAM Jean Michel, REVAZ Françoise, *L'analyse des récits*, Le Seuil, coll. « Mémo » n 22, 1999.

ALEXANDRESCU Ion, *Persoană, personalitate, personaj*, Editura Junimea, Iași, 1988.

ANGELESCU Silviu, *Portretul literar*, Editura Univers, București, 1985.

ANGHELESCU Mircea, *Literatură și biografie*, Editura Universal Dalsi, București, 2005.

BAKHTINE Mikhail, *Esthétique et théorie du roman*, Edition Gallimard, Paris, 1978.

BARTHES Roland, KAYSER W., *Poétique du récit*, Editions du Seuil, 1977.

BATTAGLIA Salvatore, *Mitografia personajului*, Editura Univers, București, 1976.

BENAC H., *Guide pour la recherche des idées dans les dissertations et les études littéraires*, Edition Hachette, Paris, 1961.

CHARTIER Pierre, *Introduction aux grandes théories du roman*, Editions Armand Colin, Paris, 2005.

COMPAGNON Antoine, *Le démon de la théorie*, Editions du Seuil, Paris, 1998.

DESAN Philippe, DESORMEAUX Daniel, *Les Biographies littéraires. Théories, pratiques et perspectives nouvelles*, Edition Classiques Garnier, Paris, 2018.

DIDIER Béatrice, *L'écriture-femme*, Editions Presses Universitaires de France, Paris, 1981.

DOSSE François, *Le pari biographique. Ecrire une vie*, La Découverte, coll. « La Découverte/Poche », 2011.

ERMAN Michel, *Poétique du personnage de roman*, Edition Ellipses, Paris, 2006.

GENETTE Gérard, *Fiction et diction*, Editions du Seuil, Paris, 2004.

GENETTE Gérard, *Figures III*, Edition Le Seuil, coll. « Points », Paris, 1972.

GENETTE Gérard, *Figures II*, Edition Le Seuil, coll. « Points », Paris, 1979.

GENETTE Gérard, *Palimpsestes. La littérature au second degré*, Edition Le Seuil, coll. « Points Essais », Paris, 1982.

GENETTE Gérard, *Seuils*, Edition du Seuil, Paris, 1987.

GLAUDES Pierre, REUTER Yves, *Le personnage*, Editions Presses Universitaires de France, Paris, 1998.

IOSIFESCU Silvian, *Literatura de frontieră*, ediția a II-a revăzută, Editura enciclopedică română, București, 1971.

JOUVE Vincent, *La poétique du roman*, Editions Armand Colin, 2001.

LAVOCAT Françoise (coordinateur), *La fabrique du personnage*, Editions Honoré Champion, Paris, 2007.

LEJEUNE Philippe, *Je est un autre. L'autobiographie, de la littérature aux médias*, Editions du Seuil, Paris, 1980.

LEJEUNE Philippe, *L'Autobiographie en France*, Editions du Seuil, Paris, 2003.

LEJEUNE Philippe, *Le pacte autobiographique*, Editions du Seuil, Paris, 1975.

LEJEUNE Philippe, *Moi aussi*, Editions du Seuil, Paris, 1986.

LUKACS Georges, *Le roman historique*, Edition Gallimard, Paris, 1964.

MADELENAT Daniel, *La biographie*, Editions PUF-littératures modernes, Paris, 1984.

MAVRODIN Irina, *Punctul central*, Editura Eminescu, București, 1986.

- MAY Georges, *L'Autobiographie*, Editions Presses Universitaires de France, Paris, 1979.
- MEIZOZ Jérôme, *Postures littéraires*, Edition Slatkine Erudition, Genève, 2007.
- MIRAUX Jean-Philippe, *Le personnage de roman. Genèse, continuité, rupture*, Editions Nathan, Paris, 1997.
- MOMIGLIANO Arnaldo, *La naissance de la biographie en Grèce ancienne*, Editions Circé, Paris, 1998.
- MUREȘANU IONESCU Marina, « Lectură și intertextualitate », in *România literară*, n 33, 1978.
- MUREȘANU IONESCU Marina, « Relația între texte », in *Convorbiri literare*, n 2/122, 1980.
- PARRET Herman, *Sublimul cotidianului*, Traducere de Magda Jeanrenaud, Prefață de Sorin Alexandrescu, Editura Meridiane, București, 1996.
- PEREZ Hertha, *Ipostaze ale personajului în roman*, Editura Junimea, 1979.
- RAIMOND Michel, *Le roman*, 3e édition, Edition Armand Colin, Paris, 1987.
- RICOUER Paul, *La Métaphore vive*, Editions du Seuil, Paris, 1975.
- RICOEUR Paul, *Soi-même comme un autre*, Editions du Seuil, Paris, 1990.
- RICOEUR Paul, *La mémoire, l'histoire, l'oubli*, Editions du Seuil, Paris, 2000.
- ROUSTAN, M., *Les genres littéraires. La Lettre (Evolution du genre)*, huitième édition, Librairie Classique Delaplane, Editeur Paul Méllottée, Paris, 1968.
- SIMION Eugen, *Genurile biograficului*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2002.
- VERONA Roxana, *Biographie et critique littéraire : pour un concept de la biographie littéraire spécifique*, Universitatea din București, București, 1985.

V. Dictionare

- ARON Paul, SAINT-JACQUES Denis, VIALA Alain, *Le dictionnaire du Littéraire*, Editions Presses Universitaires de France, Paris, 2002.
- DICTIONNAIRE des genres et des notions littéraires*, 2e édition, préface de François Nourissier, Edition Encyclopaedia Universalis, Albin Michel, Paris, 2001.

VI. Teze de doctorat

- MONNET Claude, *André Maurois et l'apprentissage de la biographie : les biographies anglaises (1923-1930)*, Thèse présentée à l'Ecole des études supérieures de l'Université

Ottawa en vue de l'obtention du Doctorat en littérature française, Ottawa, Canada, 1978.

VII. Article publicate

Biografia scriitorilor, in *Lucrările Simpozionului Internațional*, ediția I, Adjud, Vrancea, Casa de cultură „Tudor Vornicu”, 29 martie 2019, ISSN 2668-909X, ISSN-L 2668-909X.

Biography and its related genres/La biographie et les genres apparentés, in *Multiculturalism through the Lenses of Literary Discourse, Literature*, Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2019, ISBN: 978-606-8624-09-9.

Analyse des « vies » écrites par André Maurois, in *Paths of Communication in Postmodernity, Literature*, Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2020, ISBN: 978-606-8624-00-6.

André Maurois : un véritable biographe, in *The Dialogue of Multicultural Discourses, Literature*, Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2020, ISBN : 978-60693590-3-6.

VIII. Sitografie

1. Article teoretice sau critice

AVEZOU Laurent, *La biographie. Mise au point méthodologique et historiographique*, *Hypothèses* 2001/1 (4), pp. 13-24, URL : <http://www.cairn.info/revue-hypotheses-2001-1-page-13.htm>.

BONNEFIS Philippe, *La Biographie est impossible*, source : *Littérature*, No. 109, Science et récit (1998), pp. 116-123, publié par : Armand Colin, URL : <http://www.jstor.org/stable/23799788>.

BONNET Gilles, *L'autobiographie. Ecritures numériques de soi*, *Poétique* 2015/1 (no. 177), pp. 131-143, URL : <http://www.cairn.info/revue-poetique-2015-page-131.htm>.

BOURDIEU Pierre, *L'illusion biographique* in : *Actes de la recherche en sciences sociales*. Vol. 62-63, juin 1986, L'illusion biographique, pp. 69-72, URL : http://www.persee.fr/doc/arss_0335-5322_1986_num_62_1_2317.

BOYER-WEINMANN Martine, *La biographie d'écrivain : enjeux, projets, contrats*.

- Cartographie exploratoire d'un geste critique*, Poétique 2004/3 (no. 139), pp. 299-314, URL : <http://www.cairn.info/revue-poetique-2004-3-page-299.htm>.
- CANTILLON Alain, JOUHAUD Christian, LE GOFF Jacques, VIALA Alain, *Quand l'historien se fait biographe*, source : Esprit, No. 184 (8/9) (août-septembre 1992), pp. 29-53, publié par : Editions Esprit, URL : <http://www.jstor.org/stable/24274801>.
- CHEVALIER Yves, *La biographie et son usage en sociologie*, source : Revue française de science politique, Vol. 29, No. 1 (février 1979), pp. 83-101, publié par : Sciences Po University Press, URL : <http://www.jstor.org/stable/43116116>.
- COHN Dorrit, MATHY Jean-Philippe, *Vies fictionnelles, vies historiques : limites et cas limites : Remarques introductives*, source : Littérature, No. 105, Questions de style (mars 1997), pp. 24-48, publié par : Armand Colin, URL : <http://www.jstor.org/stable/23799924>.
- COIRAULT Yves, *Autobiographie et Mémoires (XVII e – XVIII e siècles) ou existence et naissance de l'autobiographie*, source : Revue d'Histoire littéraire de la France, 75e année, No. 6, L'Autobiographie (nov. – déc., 1975), pp. 937-956, publié par : Presses Universitaires de France, URL : <http://www.jstor.org/stable/40525444>.
- COMPAGNON Antoine, ROGER Philippe, « *Biographies, modes d'emploi* », Critique 2012/6 (no. 781-782), p. 483, URL : <http://www.cairn.info/revue-critique-2012-6-page-483.htm>.
- CONS Louis, *Le Problème de la Biographie*, source : The French Review, Vol. 12, No. 1 (oct., 1938), pp. 5-9, publié par : American Association of Teachers of French, URL : <http://www.jstor.org/stable/379858>.
- CONSTANTINI Michel, *Histoires de soi, récits pour l'autre*, source : Littérature, No. 159, Ecrire l'histoire (septembre 2010), pp. 92-102, publié par : Armand Colin, URL : <http://www.jstor.org/stable/41705318>.
- DE GREVE Marcel, *L'autobiographie, genre littéraire ?* Revue de littérature comparée 2008/1 (no. 325), pp. 23-31, URL : <http://www.cairn.info/revue-de-litterature-comparee-2008-1-page-23.htm>.
- DELORY-MOMBERGER Christine, *Sens et narrativité dans la société biographique*, Le sujet dans la cité 2012/2 (no. 3), pp. 166-181, URL : <http://www.cairn.info/revue-le-sujet-dans-la-cite-2012-2-page-166.htm>.
- DUBY Georges, *De l'autobiographie*, Le Débat 1983/1 (no. 23), pp. 147-152, URL : <http://www.cairn.info/revue-le-debat-1983-1-page-147.htm>.
- GEFEN Alexandre, *Au pluriel du singulier : la fiction biographique*, Critique 2012/6 (no. 781-782), pp. 565-575, URL : <http://www.cairn.info/revue-critique-2012-6-page-565.htm>.

- GERVAIS Kelly, *La vérité sur la lecture autobiographique*, source : Dalhousie French Studies, Vol. 28 (1994), pp. 159-173, publié par : Dalhousie University, URL : <http://www.jstor.org/stable/40836819>.
- HEINICH Nathalie, *Pour en finir avec l'illusion biographique*, source : L'Homme, No. 195/196, Auto-biographie, ethno-biographie (juillet/décembre 2010), pp. 421-430, publié par : Ehess, URL : <http://www.jstor.org/stable/41342942>.
- HEINRITZ Charlotte, RAMMSTEDT Angela, *L'approche biographique en France*, source : Cahiers Internationaux de Sociologie, Nouvelle série, Vol. 91 (juillet-décembre 1991), pp. 331-370, publié par : Presses Universitaires de France, URL : <http://www.jstor.org/stable/40690465>.
- HOWARD S. Becker, *Biographie et mosaïque scientifique* in Actes de la recherche en sciences sociales. Vol. 62-63, juin 1986. L'illusion biographique, pp. 105-110, http://www.persee.fr/doc/arss_0335-5322_1986_num_62_1_2323.
- LAMONDE Yvan, *Problèmes et plaisirs de la biographie*, Revue d'histoire de l'Amérique française 541 (2000) : pp. 89-94, URL : www.erudit.org.
- LAPRAND Marc, *Les apories du temps dans le récit de vie : la biographie impossible*, source : Dalhousie French Studies, Vol. 22 (1992), pp. 63-71, publié par : Dalhousie University, URL : <http://www.jstor.org/stable/40836666>.
- LECARME Jacques, *Entre fiction et biographie : l'inversion des valeurs*, Médium 2008/1 (No. 14), pp. 64-76, URL : <http://www.jstor.org/stable/40525450>.
- LECLERC-OLIVE Michèle, *Les figures du temps biographique*, source : Cahiers Internationaux de Sociologie, Nouvelle Série, Vol. 104, Figures de la connaissance (janvier-juin 1998), pp. 97-120, publié par : Presses Universitaires de France, URL : <http://www.jstor.org/stable/40690769>.
- LEVI Giovanni, CHRISTIN Olivier, *Les usages de la biographie*, source : Annales. Histoire, Sciences Sociales, 44e année, No. 6 (nov.-déc., 1989), pp. 1325-1336, publié par : Cambridge University Press, URL : <http://www.jstor.org/stable/27582684>.
- MADELENAT Daniel, *La biographie aujourd'hui : frontières et résistances* in : Cahiers de l'Association internationale des études françaises, 2000, no. 52, pp. 153-168, URL : http://www.persee.fr/doc/caief_0571-5865_2000_num_52_1_1384.
- MADELENAT Daniel, *Moi, biographe : m'as-tu vu ?* Revue de littérature comparée 2008/1 (no. 325), pp. 95-108, URL : <http://www.cairn.info/revue-de-litterature-comparee-2008-1-page-95.htm>.
- MICHEL Marian, *L'histoire saisie par la biographie*, source : Esprit, No. 117/118 (8/9)

(août-septembre 1986), pp. 125-132, publié par : Editions Esprit, URL : <http://www.jstor.org/stable/24273755>.

MARIN Louis, *Biographie et fondation*, source : Esprit, No. 197 (12) (décembre 1993), pp. 141-155, publié par : Editions Esprit, URL : <http://www.jstor.org/stable/24275434>.

RATTI Stéphane, « Les racines antiques du genre biographique », *L'information littéraire* 2006/2 (Vol. 58), pp. 3-11, URL : <http://www.cairn.info/revue-l-information-litteraire-2006-2-page-3.htm>.

2. Article despre André Maurois

CABEEN, D. C., *André Maurois*, source : The Sewanee Review, Vol. 36, No. 4 (1928), pp. 426-434, URL : <http://www.jstor.org/stable/27534324>.

GORMAN Herbert, *The Man and His Work*, source : College English, Vol. 2, No. 4 (1941), pp. 305-314, URL : <http://www.jstor.org/stable/370489>.

HAXO Henry, *André Maurois, Novelist and Essayist*, source : The French Review, Vol. 6, No. 3 (1933), pp. 215-229, URL : <http://www.jstor.org/stable/379333>.

HUVOS Kornel, *André Maurois et les Etats-Unis : relativisme, conformisme, sympathie*, source : The French Review, Vol. 42, No. 6 (1969), pp. 825-833, URL : <http://www.jstor.org/stable/385439>.

KOLBERT Jack, *André Maurois à la recherche d'un genre : la biographie*, source : The French Review, Vol. 39, No. 5 (1966), pp. 671-683, publié par : American Association of Teachers of French, URL : <http://www.jstor.org/stable/384550>.

KOLBERT Jack, *Andre Maurois' Esthetics of Biography*, source : The Bulletin of the Rocky Mountain Modern Language Association, Vol. 21, No. 2 (1967), pp. 45-51, URL: <http://www.jstor.org/stable/1346619>.

KOLBERT Jack, *André Maurois et l'Amérique*, source : The French Review, Vol. 49, No. 6, Bicentennial Issue : Historical and Literary Relations between France and the United States (1976), pp. 1055-1061, URL : <http://www.jstor.org/stable/389311>.